

Vuurklip. 'n Roman van die oertyd

Marié Heese. 2013. Kaapstad: Human & Rousseau. 352 pp. ISBN: 978-0-798-16376-7.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v52i1.27>

Marié Heese se nuutste roman *Vuurklip* speel af in die oertyd, soos beskryf in die subtitel. Die mense van die Walvisstam woon aan die Suidkus van Afrika en hul wedervaringe word aan die leser gebring deur die oë van Ama, 'n jong vrou van dié stam. Haar weergawe word afgewissel met die van die stam se Sjamaan. Die roman lees soos 'n sage en die verhaal van Ama word vervleg met die van haar stam, maar ook met die van die omringende stamme.

Ama se ontwikkeling deur die loop van die roman van meisie tot vrou, en later ook getroude vrou, het die trant van 'n bildungsroman. Haar ontlukende vroulikheid, maar ook ontwikkelende bewustheid van wat in die wêreld om haar aangaan, is die sentrale onderwerp van haar gedagtegang, waardeur die leser die leefwêreld en gebruike van hierdie oermense leer ken. Tydens die stam se viering van haar vrouwording dink sy: "Nou sal ek nie meer 'n kind is nie. As ek hier opstaan, sal ek 'n jongvrou is, en ek sal my gesig en my lyf met die rooi poeierklip gemeng met vet mag mooi smeer en ek sal reg is vir 'n man om te vat." (36) Op hierdie manier word talle van die stam se gebruike in fyn besonderhede verduidelik. Maar ten spyte van die vreemde milieu, bly die karakter 'n bekende een: die worstelende tienermeisie op die rand van die grootmensewêreld, te midde van 'n veranderende wêreld.

Ook Sjamaan is 'n eg menslike karakter. Reeds in Ama se eerste beskrywing van hom, blyk dit dat hy homself ook in 'n brose lewensfase bevind: "Sjamaan is ook te oud. Maar hy sal klipsit tot die manne terugkom. Sal hom nie in sy slaapkaros toewikkel nie, anders vang die vaak hom altemit. Sjamaan het baiie winters gesien. Hy is pure asem en beendere."

(22) Ook in Sjamaan se gesprekke met homself, word sy worsteling met die ouderdom duidelik, tesame met sy stryd om sy waardigheid en outoriteit te bewaar: "Aiee, aiee, ek bang my kragte neem af. Of ... en hieroor kopvreet ek, al sê ek g'n niks vir g'n niemand nie ... altemit het ek die Windgees en die Grondgees geërger." (112) Soms is sy toon amper komies, in die sin dat hy iets baie raak verwoord waarmee baie mense kan identifiseer: "Ek kry 'n plat klip waar ek kan sit. Sal ook weer van hom kan opstaan as my bene styf word deur die dag. Dis nie goed as die mense moet weet 'n sjamaan sukkel om op sy bene te kom nie."

Soos reeds genoem, lees *Vuurklip* soos 'n sage, en die omvang en bekendheid van die gebeure herinner aan van die groot familie-sages op televisie of selfs 'n dramatiese sepie. Die spanningslyn rondom die lot van Ama en haar mense word deurgaans volgehou. Tussen die vreemde rituele en gelowe, maak die hantering van etlike tydlose en selfs hedendaagse temas hierdie roman uit die oertyd 'n hedendaagse verhaal.

In haar aantekeninge oor die taal wat in die roman gebruik word, skryf Heese: "Natuurlik kan niemand presies weet hoe die taal van die baie vroeë voorbeelde van die spesie *Homo Sapiens*—ons almal se voorouers, in hooftrekke reeds soos ons—geklink het nie." (343) Die skrywer se besluit om die roman in "annerlike Afrikaans" (345) te skryf, is 'n interessante een. Sy beskryf ook hoe sy te werk gegaan het om hierdie taal en die leefwêreld van die karakters deur middel van navorsing asook verbeelding te vergestalt. Dat die skryf van hierdie roman besondere verbeeldingskrag geverg het, is baie duidelik.

Doret Jordaan
jordaanD@unizulu.ac.za
Universiteit van Zoeloeland
KwaDlangezwa